Bijlage 1 Controleprotocol 2026

Inleiding
Het controleprotocol bevat de kaders voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2026 van de gemeente Zoetermeer. Op grond van artikel 213, lid 2, Gemeentewet is de gemeenteraad (raad) verplicht een accountant aan te wijzen voor de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen (artikel 213, lid 3 en 4, Gemeentewet).

Bij het controleprotocol hoort een (geactualiseerd) normen-en toetsingskader. In het normenkader is alle regelgeving voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In het toetsingskader is het interne normenkader uitgewerkt in specifieke bepalingen waarvan de naleving wordt getoetst. Het controleprotocol wordt, inclusief het normen- en toetsingskader, ter vaststelling voorgelegd bij dit voorstel.

Sinds 2023 legt het college verantwoording af over de financiële rechtmatigheid via de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant vormt daarbij een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening, inclusief de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording
Op 21 maart 2025 zijn wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) definitief vastgesteld. De belangrijkste gevolgen voor de rechtmatigheidsverantwoording en de accountantscontrole zijn:

1. Definitieve introductie van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening (BBV).
   Het college van B&W was al zelf verantwoordelijk voor de verantwoording over de financiële rechtmatigheid. In plaats van de accountant, rapporteert het bestuur over fouten én onduidelijkheden. Nieuw vanaf het verslagjaar 2025 was dat fouten en onduidelijkheden die boven een verantwoordingsgrens uitkomen bij elkaar opgesteld moeten worden. De verantwoordingsgrens mag maximaal 2% van de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves bedragen. De rechtmatigheidsverantwoording is daarmee definitief een volwaardig onderdeel van de jaarrekening.
2. Eén "nieuwe" goedkeuringstolerantie van 2% voor de accountant (BADO).
   Voorheen hanteerde de accountant aparte toleranties voor fouten (1%) en onzekerheden (3%). Die worden nu samengevoegd tot één goedkeuringstolerantie van 2% van de totale lasten (excl. toevoegingen aan reserves).
3. Uniformering controle op specifieke uitkeringen (BBV/SiSa).
   De accountant geeft voortaan een expliciet oordeel over de rechtmatigheid van specifieke uitkeringen. Dit oordeel komt in een aparte sectie in de controleverklaring. Ook het college moet deze fouten/afwijkingen opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Doelstelling
Dit controleprotocol heeft tot doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole van de jaarrekening 2026 van de gemeente Zoetermeer, de daarvoor geldende normenkaders en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Daarnaast bevat dit protocol de door de gemeenteraad vast te stellen kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college, waaronder de verantwoordingsgrens en de rapporteringsgrens voor de rapportage van geconstateerde onrechtmatigheden.

De accountantscontrole

Algemene uitgangspunten voor de controle
Zoals in art. 213 van de Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de jaarrekening door de accountant (die door de raad benoemd is) gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
- de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 van de Financiële-verhoudingswet rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening en rechtmatigheidsverantwoording met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

De bij de controle uit te voeren werkzaamheden worden nader bepaald door:

- de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, zesde lid GW (Besluit Accountantscontrole decentrale overheden, BADO)
- het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), waaronder begrepen de Kadernota Rechtmatigheid en adviezen van de Commissie BBV.
- De voor de accountantscontrole geldende beroeps- en gedragsregels, waaronder de Richtlijnen voor de Accountantscontrole van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties
De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties. De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring.

In het BADO zijn minimumeisen voor de te hanteren goedkeuringstoleranties bij de controle van de jaarrekening voorgeschreven. De goedkeuringstoleranties zijn bepalend voor de oordeelsvorming en de strekking van de controleverklaring.

In onderstaand schema staan de goedkeuringstoleranties zoals deze vanaf het verslagjaar 2026 gelden:

	Strekking van de controleverklaring		
Materialiteit	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding/afkeurend
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle	≤ 2%	>2% – ≤ 4%	>4%

De rapportagegrens waarboven de accountant over zijn bevindingen rapporteert, wordt verhoogd naar € 250.000. Hiermee wordt deze grens gelijkgesteld aan de rapportagegrens die geldt voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Voor de in de bijlage bij de jaarrekening opgenomen verantwoordingsinformatie betreffende specifieke uitkeringen (de Sisa-regelingen) geldt de hieromtrent in het BADO voorgeschreven rapporteringstolerantie per specifieke uitkering. In het verslag van bevindingen van de accountant wordt per specifieke uitkering gerapporteerd met een rapporteringstolerantie gebaseerd op de lasten van de specifieke uitkering in het verantwoordingsjaar of, bij meerjarige financiële afrekening op basis van prestatieafspraken, gebaseerd op het totale voorschot per specifieke uitkering, in alle gevallen met een ondergrens van te melden bevindingen van:

a) € 12.500 indien de lasten kleiner dan of gelijk aan € 125.000 zijn;
b) 10% indien de lasten groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 zijn;
c) € 125.000 indien de lasten groter dan € 1.000.000 zijn.

Rapportering accountant
Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt:

Interim-controle
In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht. De raad ontvangt een kopie van deze rapportage.

Verslag van bevindingen bij de jaarrekening
Overeenkomstig de gemeentewet doet de accountant verslag omtrent de controle van de jaarrekening aan de raad. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Uitgangspunten voor de rapportagevorm
Gesignaleerde onrechtmatigheden worden gespecificeerd naar de aard van het criterium. Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie overschrijden worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

Controleverklaring
In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven over de getrouwheid, uitmondend in een oordeel over de jaarrekening. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het College van Burgemeester en Wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

Rechtmatigheidsverantwoording door het college

Verantwoordingsgrens
Op grond van artikel 75 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt de gemeenteraad de verantwoordingsgrens vast voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college. De verantwoordingsgrens bepaalt boven welk niveau van geconstateerde financiële onrechtmatigheden het college hierover dient te rapporteren in de rechtmatigheidsverantwoording.

De verantwoordingsgrens wordt vastgesteld op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

Rapporteringsgrens
Voor de toelichting van geconstateerde onrechtmatigheden in de paragraaf bedrijfsvoering wordt een rapporteringsgrens gehanteerd van € 250.000. Individuele fouten en onzekerheden met een financieel effect van € 250.000 of meer worden afzonderlijk toegelicht door het college.

Toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering
Geconstateerde fouten en onzekerheden die de door de raad vastgestelde rapporteringsgrens van € 250.000 overschrijden, worden door het college toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Daarbij wordt ingegaan op de aard, oorzaak en financiële omvang van de afwijking en eventuele beheersmaatregelen die zijn genomen of zullen worden getroffen.